

به نام او که یادش آرام بخش دلهاست.

طبقه بندی و تحلیل هدفهای صریح آموزشی در حیطه های یادگیری

سال تحصیلی ۹۷-۹۶

طبقه بندی و تحلیل هدفهای صریح آموزشی در حیطه یادگیری

- منظور از طبقه بندی و تحلیل هدفهای صریح آموزشی، تعیین راهها و مراحل دقیق و مشخصی است که بعد از تحقق آنها تغییرات لازم در تفکر، احساسات و مهارتهای عملی شاگردان به وجود آید.
- حیطه های یادگیری شامل سه سطح شناختی، عاطفی و روانی حرکتی می باشد.

۱) سطوح یادگیری در حیطه شناختی

هدفهای این حیطه بر یاد آوری یا باز سازی آنچه آموختن آن ضروری است تاکید دارد.

۱-۱) دانش (یاد آوری)

یادگیری در این سطح صرفاً جنبه حفظی دارد این سطح برای تمام سطوح بالاتر یادگیری به عنوان یک پایه لازم است.

۱-۲) فهمیدن

توانایی پی بردن به مفهوم یک مطلب و تبیین آنها با جملاتی که شخص خودش می سازد بدون برقراری ارتباط بین آن مطلب با مطالب دیگر

۱-۲-۱) ترجمه (برگرداندن)

تغییر دادن مطالب از شکلی به شکل دیگر بدون تغییر در معنی (ترجمه شعر به نثر)

۱-۲-۲) تفسیر

درک تدابیر گوناگون به کار رفته در انتقال مفاهیم و یک نوع باز آرایه مفاهیم در ذهن است (استنباط شاگرد از مفهوم یک بیت شعر)

۱-۲-۳) برون یابی

مهارت در تعمیم دادن یا به کارگیری اطلاعات در طول زمان به منظور پیش بینی نتایج (اطلاعات موجود در یک مقاله سیاسی را فراتر از متن بسط داده و نتیجه گیری کند)

۳-۱) به کار بستن

توانایی کاربرد اصول علمی، فرضیه ها و دیگر مفاهیم انتزاعی در وضعیت و موقعیت مناسب (استفاده از اصول و قوانین مثلثات در موقعیت جدید برای حل مساله)

۴-۱) تحلیل

شکستن مطلب به اجزاء تشکیل دهنده ی آن و یافتن روابط بین اجزاء و نحوه ی سازمان یافتن آن ها (یک جمله ادبی را از نظر دستوری تجزیه و نقش و روابط بین کلمات آن را مشخص کند)

۵-۱) ترکیب

در آمیختن قسمت هایی از تجارب گذشته با مطالب جدید و باز سازی آن به صورت یک کل تازه (طراحی یک طرح آموزشی مناسب برای تدریس توسط دانشجو با توجه به مطالب آموخته شده در فنون تدریس)

۶-۱) ارزشیابی و قضاوت

قضاوت در باره امور، اطلاعات و حتی روشهای روبه رو شدن با مسائل (مقایسه دو قطعه ادبی از نظر نگارش و صناعات ادبی و ترجیح یکی بر دیگری با ذکر دلیل توسط دانشجوی ادبیات)

۲) سطوح یادگیری در حیطه عاطفی

هدفهای که با نگرش ها، عواطف، علائق و ارزشها سر و کار دارند

۲-۱) دریافت و توجه کردن

رفتارهایی که از وجود پدیده خبر می دهد و میل به تحمل در برابر شنیدن یا دیدن آن را نمایان می سازد (توجه به درس توسط شاگرد)

۲-۲) پاسخ دادن

واکنش نشان دادن در مورد یک مسئله (شرکت در بحث کلاسی)

۲-۳) ارزشگذاری

ارزش گذاری مبتنی بر درونی کردن دسته معینی از ارزشها ست (علاقمندی به پیشرفت)

۲-۴) سازماندهی ارزشها

ادغام ارزشهای مختلف ، رفع تعارضات بین آنها و بنا نهادن یک نظام ارزشی پایدار و منسجم (کوشش برای پیشرفت همکلاسی ها)

۵-۲) تبلور ارزشهای سازمان یافته در شخصیت

در این مرحله ارزش یا مجموعه ای از ارزشها در رفتار فرد انعکاس دایم پیدا می کنند و جزء فلسفه زندگی او می شوند(مخالفت در برابر انجام اعمال غیر اخلاقی)

۳) سطوح یادگیری در حیطه روانی - حرکتی

انجام دادن مهارتها ی این سطح نیازمند به همکاری اعصاب و ماهیچه هاست .

۱-۳) مشاهده و تقلید

مشاهده رفتار مربی و تقلید رفتار آن

۲-۳) اجرای عمل بدون کمک

اجرای آگاهانه عمل بدون راهنمایی معلم(بستن بند کفش بتهنهایی)

۳-۳) دقت در عمل

توانایی کنترل اعمال بر حسب نیاز و همراه بودن با سرعت و دقت و ظرافت(کاربرد صحیح مواد شیمیایی با رعایت نکات ایمنی)

۴-۳) هماهنگی حرکات

برقراری هماهنگی بین مجموعه ای از اعمال به طور همزمان با رعایت نظم و کار آیی لازم(تایپ بدون نگاه کردن به صفحه کلید)

۵-۳) عادی شدن عمل

انجام دادن کارهای دقیق و موزون به طور خود کار(رانندگی، خیاطی)

سطوح ششگانه	حیطه شناختی هدف کلی آموزشی	فعل های رفتاری(بصورت حال ساده و سوم شخص)
دانش	اصطلاحات متداول را می داند مفاهیم اساسی را می داند روش ها را می داند	تعریف می کند- توصیف می کند- مشخص می کند- فهرست می کند - نام می برد- تکرار می کند - بیان می کند - نسخه برداری می کند
درک و فهم	اصول را می فهمد تئوری ها را می فهمد قوانین را می فهمد	مثال می زند- حل می کند - ترجمه می کند - تمیز می دهد - تخمین می زند - توضیح می دهد - بسط می دهد - تعمیم می دهد - بازنویسی می کند - خلاصه می کند - پیش بینی می کند.
کاربرد	-مفاهیم و اصول را در موقعیت جدید به کار می برد - قوانین و نظریه ها را در موقعیت های عملی بکار می گیرد	تغییر می دهد - محاسبه می کند - نمایش می دهد- کشف می کند - اندازه گیری می کند - کنترل می کند
تجزیه و تحلیل	ساختار یک اثر هنری را تجزیه و تحلیل می کند جداول و نمودار ها را تجزیه و تحلیل می کند یک متن ادبی را تجزیه و تحلیل می کند	به اجزا تقسیم می کند - با نمودار نشان می دهد - مجزا می کند - تجزیه می کند - تفکیک می کند.
تکرار	اصول و قواعد را با یکدیگر ترکیب می کند طرح جدیدی ابداع می کند مطالب را با یکدیگر ترکیب می کند	طبقه بندی می کند - درهم می آمیزد - بازنویسی می کند - سخنرانی می کند - داستان می نویسد - شعر می سراید- تجدید سازمان می کند - مدون می کند - نمودار تهیه می کند - گروه بندی می کند

ارزشیابی	یک اثر هنری را ارزشیابی می کند روش های تدریس را ارزشیابی می کند	ارزیابی می کند - مقایسه می کند - نتیجه گیری می کند - انتقاد می کند - رابط می دهد - قضاوت می کند - داوری می کند.
----------	--	--

سطوح ششگانه	هدف های تربیتی	فعل های رفتاری
دریافت (توجه)	نسبت به اهمیت یادگیری تأمیل نشان دهد با دقت به فعالیت های کلاس توجه کند	می پرسد ، انتخاب می کند ، دنبال می کند ، گوش می کند ، سؤال می کند
واکنش	از مطالعه لذت می برد برای انجام کارهای ویژه داوطلب می شود	موافقت می کند ، کمک می کند ، پاسخ می دهد
ارزش گذاری	به نقش معلم در زندگی روزمره ارجح می نهد نسبت به پیشرفت جامعه احساس تعهد می کند	پیشقدم می شود ، تحسین می کند ، تشکر می کند ، دعوت می کند
سازمان بندی ارزش ها	نقش برنامه ریزی منظم در حل مسائل را می شناسد. مطابق علایق ، توانایی ها و اعتقادات خویش برنامه ای برای زندگی خود تنظیم می کند.	صرفداری می کند ، اصلاح می کند ، منظم می کند ، تعمیم می دهد ، تعدیل می کند
تبلور ارزش ها	برای انجام کار مستقل از خود اعتماد به نفس نشان می دهد. عادات خوب بهداشتی را حفظ می کند	تحت نفوذ قرار می دهد ، ممیزی می کند، خدمت می کند، تجدید نظر می کند.

سطوح ششگانه	هدف های تربیتی	فعل های رفتاری
تقلید	با کمک استاد کار تراشکاری می کند	تمرین می کند ، اشتباه خود را رفع می کند ، بسته بندی می کند و..
اجرای مستقل	با اتکا بیشتر به خود نسبت تراشکاری می کند	از حیث جسمی برای تراشکاری آمادگی دارد
سرعت و دقت	به تنهایی نقاشی ساختمان را انجام می دهد .	رنگ می کند ، اره می کند، می بافت ، مسواک می زند ، ناخن می گیرد.
همه‌هنگی حرکات	با دقت و سرعت جوشکاری می کند	گچ کار می کند ، سیم کشی می کند ، تعمیر می کند.
همه‌هنگی حرکات	با دقت رادیو را تعمیر می کند	با هماهنگی چشم و دست مجسمه می سازد
عادی شدن	با مهارت رانندگی می کند	با هماهنگی چشم و دست چکش زنی می کند.
	با مهارت قالی می بافت	دوچرخه سواری می کند ، تیر اندازی می کند.
		با چرخ خیاطی می دوزد.
		همزمان ترمز و کلاچ را فشار می دهد ، با مهارت خیاطی می کند، با مهارت تعمیر می کند.

۱- هدف کلی

آن دسته از اهداف آموزشی که به صورت عبارتهای کلی بیان می شوند هدفهای کلی آموزشی گفته می شود . هدفهای کلی مبهم اند و به آسانی قابل وصول نیستند . معمولاً هدف کلی در یک جمله و به صورت کلی بیان می شود و تقریباً مشابهت زیادی با عنوان موضوع آموزش دارد.

مثال : : آشنا شدن دانش آموزان با ماده،ویژگی های ماده و حالات آن

۲- هدفهای جزئی

نسبت به هدفهای کلی محدودتر و مشخص ترند و دارای جنبه عملی بیشتری است و مقاصد را معین میسازد .

۳- هدفهای رفتاری

نوع رفتار و قابلیت های که انتظار داریم شاگرد پس از فعالیت آموزشی کسب کند را مشخص می کند، معیاری برای مشاهده و اندازه گیری فعالیتهای آموزشی است.

فواید استفاده از هدفهای رفتاری عبارتند از :

- ۱- طرح و اجرای آموزش را برای معلم آسان می کند.
- ۲- عمل ارزشیابی را برای معلم آسان می کند
- ۳- هم معلم و هم دانش آموز دقیقاً می دانند که چه انتظاری از یکدیگر دارند..

هدفهای رفتاری معیار مناسبی برای انتخاب مواد آموزشی،

محتوای برنامه، روش و وسایل آموزشی، روش تدریس مناسب و

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی هستند

یک هدف رفتاری خوب باید دارای ویژگیهای زیر باشد :

- ۱- رفتار مورد مشاهده باید دقیقاً مشخص باشد
- ۲- موقعیت و شرایط بروز رفتار مشخص باشد
- ۳- ملاک و معیار (درجه موفقیت) باید مشخص باشد

در نوشتن اهداف رفتاری باید از افعال رفتاری قابل مشاهده و اندازه گیری مانند : تعریف کردن ، بیان کردن ، توضیح دادن ، نوشتن و اندازه گیری کردن استفاده کرد.

نمونه هایی از راههای مشخص کردن شرایط در هدفهای آموزشی

- با در دست داشتن نمونه ها...
- با استفاده لوازم روی میز...
- با در دست داشتن فهرستی از اصطلاحات...
- با استفاده از جدول نمونه برداری آماری...
- با استفاده از اعداد فرد...
- بدون استفاده از ماشین حساب...

راههای مشخص کردن ملاک عملکرد در هدفهای آموزشی

عبارتند از :

- * با استفاده از محدوده زمانی
  - * با توجه به تعداد پاسخ ها
  - * با توجه به درصد
  - * با توجه به ویژگی های عملکرد
- معیار (درجه موفقیت) باید دقیقاً مشخص باشد . منظور حد نصابی است که بر اساس آن رفتار ارزشیابی می شود . مثلاً سه مورد از چهار مورد ، حداقل یک مورد ، در عرض دو دقیقه ، ۷۰٪ سوالات ، بدون غلط
- هدف رفتاری را نباید به صورت سوال نوشت و قبل از نوشتن هدفهای رفتاری مخاطب، مشخص باشد مثلاً عبارتهای زیر نوشته می شوند :
- از فراگیر انتظار می رود پس از پایان آموزش بتوانند :...